

IZBRANA POGlavJA IZ UMETNOSTI SREDNJEGA VEKA V SLOVENIJI

Študijsko leto 2023/2024, zimski semester

doc. dr. Gašper Cerkovnik

Gotski oltarji na Slovenskem

Ne glede na to, da gotika na Slovenskem predstavlja eno najpomembnejših umetnostnozgodovinskih tem na področju arhitekture, kiparstva in stenskega slikarstva, tega ne moremo v isti meri trditi za gotske oltarje. Gotski oltarji so posebno v srednjeevropskem prostoru sicer eden od pomembnejših pojavov, saj so v obliki krilnih oltarjev pogosto kompleksen presekok arhitekture, kiparstva in slikarstva ter izjemen izraz takratnih liturgičnih praks. Za razliko od sosednjih vzhodnoalpskih dežel se jih pri nas ni ohranilo tako veliko, posebno skoraj nepregledno število fragmentov, pa še vedno pušča veliko odprtih vprašanj. Cilj izbranih poglavij bo tako pregled ohranjenih primerov ter problematiki raznolikih oblik in funkcij, ki so jih oltarji imeli v času gotike pri nas. Poleg primerov ohranjenih rezljanih oltarjev (na primer Kojsko) imamo ohranjen tudi zelo pomemben slikani oltar Konrada Laiba na Ptujju, ter kamnite oltarje na Ptujski Gori, metodološko pa poseben problem predstavljajo številni fragmentirani primeri, ki kažejo izjemno raznolikost v izvedbi, funkciji in njihovi uporabi. Poleg pomembnih ohranjenih ostankov kipov, reliefov in tabelnih slik (Kranjski oltar itd.), ki odpirajo vprašanja o rekonstrukciji prvotnih celot, je slovenski patrimonij posebno bogat tudi z zanimivim fenomenom dopolnitve ali izvedbe oltarnih nastavkov s stenskim slikarstvom. Stensko slikarstvo je lahko tvorilo del oltarjev v arhitekturnem kontekstu lentnerjev (na primer minoritski in dominikanski samostan na Ptujju), ali pa celo kot iluzionistično nadomestilo (Trebneje itd.). Izbrana poglavja bodo delno potekala v obliki predavanj, ki bodo kombinirana s seminarskim in terenskim delom (slednje predvsem ob ohranjenih primerih v ljubljanskih javnih zbirkah).

Priporočena literatura:

-Emilijan CEVC, *Srednjeveška plastika na Slovenskem. Od začetkov do zadnje četrtine 15. stoletja*, Ljubljana 1963.

-Emilijan CEVC, *Poznogotska plastika na Slovenskem*, Ljubljana 1970.

-Emilijan CEVC, *Kiparstvo na Slovenskem med gotiko in barokom*, Ljubljana 1981.

-*Gotika v Sloveniji* (ed. Janez Höfler), Ljubljana 1995.

-*Gotika v Sloveniji. Nastajanje kulturnega prostora med Alpami, Panonijo in Jadranom* (ed. Janez Höfler), Ljubljana 1995 [1996].

-Janez HÖFLER, *Srednjeveške freske v Sloveniji. I.–IV.*, Ljubljana 1996–2004.

-*Segni del sacro. Scultura lignea nel Goriziano tra Stätgotik e Rinascimento = Sakralna znamenja. Gotsko leseno kiparstvo na Goriškem med pozno gotiko in renesanso* (ed. Walter Klainscek), Molfalcone 1997.

-*Umetnine iz Prekmurja. Od romanike do modernizma* (ed. Janez Balažic), Murska Sobota 2009.

(Dodatna strokovna literatura bo javljena v okviru izbranih poglavij.)